

24 Abril, 2018

Se'n va un geni de la fotografia

Eugeni Forcano, al seu pis de Barcelona (amb la seva inseparable creu penjada al coll). A la dreta, una galeria de les seves imatges ■ JOSEP LOSADA/EUGENI FORCANO

Mor Eugeni Forcano, el fotògraf que va impregnar d'humanitat les portades de la revista 'Destino' i que va trobar el sentit al seu art en les gentes humils i sense veu

Oda a la senzillesa

Maria Palau
BARCELONA

De totes les portades que va crear per a la revista *Destino*, i en van ser unes quantes, de la que més orgullós se sentia era d'una que mostrava un dia qualsevol de mercat a Banyoles, el 1966. Què hi passava? Doncs res més que la vida, sense impostures. I és que per a Eugeni Forcano el que donava sentit a la seva fotografia eren les coses senzilles. La gent senzilla "tal com és i es comporta". El glamur no li va

interessar mai gens ni mica. Només buscava la naturalitat del carrer, dels humils, dels "sense veu". En blanc i negre. Forcano, un dels fotògrafs més potents de la segona meitat del segle XX, va morir ahir, diada de Sant Jordi, a Canet de Mar, la seva població natal, als 92 anys.

Fins i tot a Josep Pla, l'autor del text del reportatge, li va costar trobar les paraules per explicar aquelles imatges tan directes de la plaça de la capital del Pla de l'Estany, en la qual tothom va fer com

sempre perquè ningú va advertir la presència del fotògraf. Pla el va escriure, l'article, amb un elogi majúscul al treball del fotògraf: "És magnífic, insuperable." S'acabarien coneixent poc després, quan el setmanari va celebrar amb els seus lectors el 70è aniversari de l'escriptor. I d'aquí en va sortir un altre dels reportatges carismàtics de Forcano, amb moments tan icònics com el de l'autor d'*El quadern gris* diluït en les sanefes de fum de la seva cigarreta.

Forcano va reivindicar

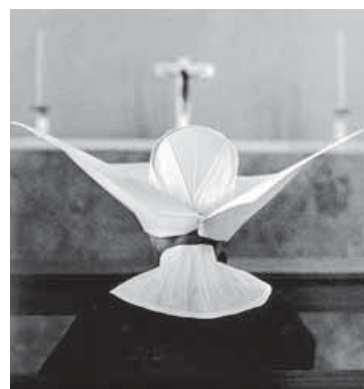
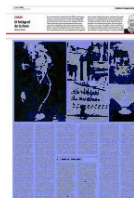
sempre un Pla —que, per cert, també va morir el dia de Sant Jordi, el 1981— diferent al dels estereotips: "A Pla la gent no el coneix. Jo vaig conèixer un Pla a Llofriu que parlava de la política com un savi. Des-

"Jo només dispero si hi ha una cosa que m'emociona", deia Forcano

prés vam anar a Palafrugell, i allà vaig descobrir un Pla que el poble s'estimava amb bogeria. Un home normal i corrent i agradable. Vam anar a la platja i vaig veure que estava molt preocupat pel treball dels pescadors. Tots l'abraçaven. El dinar va ser fabulós: extravertit, murri i divertidíssim. Quan vam sortir, ens vam trobar uns oficials de marina. Pla es va treure la boina. Quan els oficials van marxar, se la va tornar a posar. I el vaig veure a Pals plorant emocionat davant el paisatge.

Va ser l'última fotografia que li vaig fer."

Forcano hauria pogut ser perfectament un dels seus *homenots*. A ningú que hagués entrat al seu pis de Barcelona se li escapava que era un personatge singular, presumit i afable, amb alguns rampells surrealistes del seu estimat Dalí. En el seu espai vital havia replicat el món de fantasia que sempre li va fer companyia al taller que tenia a tocar de la catedral. Un món bigarrat d'imatges de sants, maniquins, nines, antiguitats i trastos

estrafolaris inclassificables. Un món que duia amb ell, en la majestuosa creu que li penjava del coll, i que era objecte de desig d'un col·leccionista, Frederic Marès, que de peces amb pedigrí en sabia una estona. Va estrenar la joia quan el va fitxar *Destino*, el 1960, i ja no s'el va treure mai. Abans sempre havia anat amb corbata.

Però és que *Destino* li va canviar la vida. Tot i que des de menut havia sentit atracció per la fotografia, mai se li va passar pel cap que s'hi pogués dedicar professionalment. Autodidacte de cap a peus, s'havia fet soci de l'Agrupació Fotogràfica de Catalunya el 1949 però no va posar els peus a l'entitat fins al cap d'una dècada. I llavors va decidir presentar-se a un concurs estiuenc de *Destino*, el va guanyar i al cap de res el van cridar.

Temps després descobriria que per portada cobrava el mateix que Pla pels seus articles: 1.000 pessetes. Una quantitat

que no donava per a gaire, però que aviat va poder complementar amb altres encàrrecs, per exemple de l'editorial Seix Barral, i, sobretot, amb les comandes de moda i publicitat que li van fer empreses i marques de tant de prestigi com la Warner's o Myrurgia. Amb això sí que es va guanyar bé la vida. I li va permetre comprar el que ell en deia "els meus espais de llibertat". "Treballava uns pocs dies fent publicitat, que em pagaven molt bé, i la resta del temps feia el que m'agradava: buscar i aconseguir noves imatges." I les buscava i les aconseguia fent el carrer, mai tancat dins d'un estudi dient a unes models com havien de posar. El que ell volia era tocar a fons el tema humà.

El conjunt de les seves fotografies està impregnat del sentiment que li posava. "Jo només disparo si hi ha una cosa que m'emociona." Quan sentia aquesta eufòria interna, anava a totes. "Per fer una

bona fotografia s'ha de ser bàsicament atrevit. Si no n'ets, no pots arribar a captar les coses." Forcano es va aliar amb el risc per forjar-se com a fotògraf. I va optar per ser un llop solitari en una època en què l'avantguarda anava en colla. Ell, al Bocaccio, la discoteca de la *gauche divine*, no hi va treure mai el cap. "No se m'hi havia perdut res; altra feina tenia."

La realitat i més enllà

"Era un fotògraf molt especial i d'una gran personalitat", exclama Laura Terré, historiadora de la fotografia. Tot i ser un esperit lliure de la seva generació ("ell era un amateur que es va professionalitzar més tard que els altres"), creu que la seva mirada invoca el mateix: l'essència d'allò humà. En el seu treball amb el reportatge, Terré no hi veu "tanta espontaneïtat" com en el d'altres fotògrafs d'aquest grup tan talentós, sobretot Xavier Miserachs,

L'etapa de *Destino* es va perllongar fins al 1974. I així es va estalviar els últims anys de decadència del setmanari (va tancar el 1980) ja sense l'ànima del seu editor, Josep Vergés, que es va vendre la capçalera al president Jordi Pujol, i d'algunes de les seves firmes més populars, com la del mateix Pla, que en va marxar enfadat com una mona per un article que li

Oriol Maspons i Ramon Matsats. "Forcano és més simbòlic", precisa. Com a il·lustrador de *Destino*, destaca que les seves portades van ser clau per definir "la personalitat de la revista". I quant a les seves fotografies més personals, les que adopten un tarannà més artístic amb l'influx de la llum, l'experta valora el seu caràcter abstracte. "Aquestes fotografies demostren que Forcano tenia interès per la realitat i per moltes altres coses", rebla.

van censurar, o la d'un jove Josep Maria Espinàs, amb qui Forcano va compartir també aventura: el llibre *Festa major* (1969), sense la típica visió dels tòpics pintorescos, sinó fidel a un ambient humà. El carrer, sempre el carrer.

Forcano va deixar la fotografia a mitjan anys noranta. L'últim període el va esmerçar en unes instantànies experimentals molt coloristes en les quals joguinejava amb la forma d'expressió que provoca l'atzar a través de la llum.

Premis: uns quants, però no pas tots. L'Ajuntament el va distingir en tres ocasions: amb el Premi Ciutat de Barcelona el 1963 i el 1976 i amb la medalla d'or al Mèrit Artístic, el 2009. La Generalitat li va penjar la Creu de Sant Jordi el 2012, el mateix any que el Ministeri de Cultura li va entregar el Premi Nacional de Fotografia. Forcano s'ha mort sense rebre el Premi Nacional de Cultura, el reconeixement més impor-

tant del país. Realment incomprensible.

Exposicions: cap excés i llunyanes en el temps. La més important va ser l'antològica del 2005 al Palau de la Virreina. El 2010, l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona va celebrar la generositat del fotògraf, que va fer una donació molt rellevant, amb una mostra petita però intensa.

Actualment, l'entitat Amics d'Eugeni Forcano, que es va constituir fa dos anys arran del 90è aniversari del fotògraf, està treballant per organitzar una futura gran mostra i per publicar una monografia. El desig era que ell en gaudís, però ja no podrà ser. L'exposició que sí que va ser a temps de veure és la que va sorgir del Premi Nacional de Fotografia, comissariada per Daniel Giralt-Miracle, i que, un cop vista a Madrid, ha promogut la Fundació Vila Casas al Palau Solterra de Torroella de Montgrí, *La vida atrapada al vol*, oberta fins al 20 de maig. ■